

Szlak turystyczny czerwony: Żary - Łęknica; 46,5 km.

Wędrówkę po czerwonym szlaku rozpoczynamy pod siedzibą PTTK w Żarach. Przechodzimy obok kościoła pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa, idziemy ulicami Podwałe, Żymirskiego, 11-Listopada, Długosza, Witosa, Kaszubską i Leśną, a następnie wchodzimy w kompleks leśny "Zielony Las". Kompleks ten to zalesione wzgórza morenowe, z najwyższym wzniesieniem w województwie lubuskim - Górą Żarską. W tym miejscu, w pobliżu wczesnośredniowiecznego grodziska, szlak łączy się ze ścieżką dydaktyczną Nadleśnictwa "po Zielonym Lesie".

Przecinamy drogę Żary - Łaz (400 m na południe od drogi wznosi się punkt widokowy na Karkonosze- tzw. Wieża Promnity), i leśnym duktem idziemy w stronę Olbrachtowa. Po drodze mijamy obelisk pamiątkowy z pocz. XX wieku i pozostałości kopalni węgla brunatnego.

W Olbrachtowie, przy zabytkowym murze folwarcznym skręcamy w prawo, na zachód. Po lewej stronie mijamy średniowieczny kościół i szkołę z początków XX wieku, z dobudowaną później salą gimnastyczną. Wchodzimy ponownie w leśny kompleks i drogą asfaltowo - brukową docieramy do Miłowic.

Przy szlaku stoi XIX - wieczny pałac - dziś jest to dobrze prowadzony Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci. W Miłowicach koniecznie trzeba zobaczyć dobrze zachowany XIV - wieczny kościół, a w jego pobliżu - miejsca łęgowe orla bielika i ostoje dzikiego ptactwa.

Znów idąc lasem i drogą gruntową mijamy Suchleb i kolejno odwiedzamy małe, połuzkie wsie: Boruszyn z XIX - wiecznym pałacem, Cisową z chatami łuzycznymi z XIX wieku i Jędrzychowice; tu rozpoczyna się kraina geograficzna "Łuk Mużakowski". Rzadko uczęszczaną szosą skręcamy na południe - do Mieszkowa z jego XIX - wiecznym pałacem.

Znów zanurzamy się w las. Wokół rozciąga się pagórkowaty krajobraz moren Łuku Mużakowskiego, gdzie od 150 lat eksploatowane są surowce mineralne - węgiel brunatny, żwir i gliny. Widać stąd zabudowania średniowiecznej wsi Niwica. Żył w niej i tu także został pochowany, wynalazca gazów bojowych, laureat Nagrody Nobla, Karol Nerst. We wsi znajduje się ponadto wiele zabytkowych domów i XIV - wieczny kościół. Tuż za Niwicą podziwiamy niezwykle malowniczy, pagórkowaty krajobraz z wodnymi oczkami. Przechodzimy następnie przez maleńkie Gniewoszyce, w których znajduje się stacja Koła Łowieckiego "Cietrzew".

Malowniczym leśnym traktem docieramy do wsi Buczyny - pierwszymi zabudowaniami są tu zabytkowe chaty jedynego prywatnego w Polsce Skansenu Budownictwa Łuzycznego - z restauracją, miejscami hotelowymi i kempingowymi, załączkiem Muzeum Łuzycznego i Biblioteki Łuzyckiej. Tu w rodzinnej atmosferze odbywają się historyczno - kulturalne biesiady i sympozja łuzyckie poświęcone temu najmniejszemu narodowi słowiańskiemu.

Po zwiedzeniu skansenu opuszczamy Buczyny i, kierując się na zachód, wkraczamy w pradolinę Nysy Łuzyckiej. Tuż przed Żarkami Wielkimi witają nas ruiny średniowiecznego zamku, zamieszkiwanego między innymi przez rycerzy - rabusiów. We wsi znajduje się XVI - wieczny kościół, a naprzeciw niego - XVIII -wieczna plebania (tu urodził się i mieszkał twórca nowoczesnej psychologii doświadczalnej - Fechner).

Niektórzy kojarzą wieś z legendarnym opiekunem Łuzyc - Krabatem, który rzekomo tu mieszkał. Wzdłuż doliny Nysy docieramy do kolejnego kompleksu leśnego - północnej granicy Borów Dolnośląskich, zachowanych przy rzece w stanie zbliżonym do pierwotnego.

Po kolejnym kilometrze wędrówki docieramy do granicy Parku Mużakowskiego - Rezerwatu Kulturowego, który zgłoszono na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Park o pow. 1100 ha (300 ha po stronie niemieckiej), największy w Europie, został założony w 1815 roku. Obecnie znajduje się w trakcie renowacji. Pięknym parkiem docieramy do Łęknicy. Szlak kończy się na miejscowym dworcu PKS.

Szlak turystyczny czarny: Żagań - Żary; 23 km.

Czarnym szlakiem możemy pokonać trasę liczącą 23 kilometry, wiodącą m. in. przez najwyższe w województwie lubuskim wzniesienia, tzw. Góry Kocie.

Trasa czarnego szlaku zaczyna się przy Żagańskim Domu Turysty. Wyruszamy w stronę mostu na Bobrze. Po jego przejściu wchodzimy w ulicę Przyjaciół Żołnierza. Za rozwidleniem kierujemy się na ulicę Bema, nad którą przebiega wiadukt kolejowy.

Za wiaduktem skręcamy w połą drogę i idziemy do tzw. czołgówki, która doprowadzi nas do mostu na rzeczce Czerna. Dalej kierujemy się jej lewym brzegiem, docierając do mostu kolejowego. Tuż za mostem skręcamy w utwardzoną drogę wiodącą wzdłuż torów kolejowych i dochodzimy do wsi Siodło. Przy przystanku autobusowym skręcamy na północny zachód i przechodzimy przez mostek na strumieniu. Kamienistą drogą dochodzimy do pierwszych zabudowań Kunie.

Ulicą Pułaskiego dochodzimy do kościoła i Alei Wojska Polskiego, przy której znajduje się basen. Następnie ulicą Lelewela dochodzimy do ulicy Grunwaldzkiej.

Po lewej stronie mijamy Kunicki Dom Kultury, skręcamy w ulicę Strażacką i gruntową drogą wśród pól dochodzimy do wiaduktu. Po przejściu około 100 metrów wchodzimy w kompleks leśny i kierujemy się na wschód. Po 600 metrach dochodzimy do kamienistej drogi i skręcamy na południowy zachód. Na rozwidleniu dróg idziemy prosto i wchodzimy w las złożony z kilkusetletnich buków. Idąc dalej, po prawej stronie mijamy kolejno trzy wieże widokowe.

Pierwsza z nich (najładniejsza) zwana jest wieżą Erdmanna II Promnity, po przejściu krzyżówki mamy drugą wieżę widokową. Idąc prosto dochodzimy do trzeciej wieży widokowej, zwanej wieżą Bismarcka.

Schodzimy następnie na główną drogę. Ną docieramy do głównego kąpieliska w Żarach. Po prawie kilometrze skręcamy w leśną ścieżkę biegnącą pod górę. W ten sposób docieramy do stadionu "Syrena". Stąd już niedaleko do ulicy Wojska Polskiego, która doprowadzi nas do centrum Żar.

M. Szafrński

Szlak turystyczny żółty: Gorzupia - Lubsko; 28,5 km.

Szlak rozpoczyna się w Gorzupii. Warto zobaczyć tu Kościół i płyty nagrobne oraz drewnianą wieżę przeciwpożarową.

Szlak biegnie przez most drewniany na Bobrze w kierunku zachodnim drogą brukową. Mijamy starorzecze Bobru porośnięte lasem łęgowym. Następnie "kocim brukiem" wspinamy się na skłon terasy Bobru. Na drugim kilometrze napotykamy pozostałości poniemieckiego cmentarza z przełomu XIX i XX wieku. Idziemy dalej w kierunku Bieniowa drogą śródleśną, poprzez bór sosnowy i tereny bogate w leśne runo. Na czwartym kilometrze warto przyrzeć się pięknej sośnie z rozdzielonym pniem.

Docieramy do Bieniowa, na początku wsi znajduje się leśniczówka, a przy niej leciwy dąb. Wędrując dalej napotykamy na siódmym kilometrze rzeźbę Chrystusa oraz stary dąb przy stawie przeciwpożarowym. Sto metrów dalej wznosi się pałac, a przy nim folwark. We wnętrzu pałacu, na ścianach, można obejrzeć dwie namalowane panoramy Bieniowa oraz 12 obrazów kobiet, symbolizujących 12 miesięcy roku. We wsi znajduje się szkoła, parafia, telefon, poczta i sklep. Na ósmym kilometrze, w pobliżu skrzyżowania dróg Żary - Zielona Góra, stoi stary, konny wóz strażacki.

Idąc dalej mijamy zabytkową plebanię oraz kościół, w ściany którego wmurowane są płyty nagrobkowe.

Na dziewiątym kilometrze napotykamy stodołę z tzw. pruskiego muru, a kilometr dalej, po przecięciu drogi z rzeczką Szyszyną, kończy się Bieniów.

Zaraz za granicą wsi znajduje się zjazd do starego młyna, w piękną dolinę Szyszyny, gdzie napotkać można rośliny chronione, takie jak polypodium vulgare czy konwalijka dwulistna, ponadto piękny starodrzew a nawet ślady grodziska.

Na jedenastym kilometrze rozpoczyna się wieś Biedzychowice, gdzie możemy obejrzeć piękny park dworski z licznymi pomnikami przyrody - niestety budynek dworu nie zachował się do naszych czasów, pozostały jedynie zabudowania gospodarcze. Przy parku, nad Szyszyną, podziwiać można ruiny młyna wodnego. W samym parku ponadto można świetnie wypocząć pod wiekowym, mającym w obwodzie niemal 6 metrów, dębem.

Na dwunastym kilometrze napotykamy na budynek dawnej szkoły, pomnik ku czci żołnierzy Wehrmachtu poległych w I wojnie światowej oraz zabytkowy kościółek w stylu romańskim. Nieco dalej zwraca uwagę piękna chata łużycka o konstrukcji szachulcowej, z datą budowy 1789.

Na dwunastym kilometrze skręcamy w prawo na drogę gruntową i posuwamy się dalej, przez mostek na Szyszynie. Nieco dalej napotykamy rozwidlenie dróg obok zabytkowego kościółka, obecnie nie użytkowanego - tu idziemy dalej prosto. Na końcu wsi napotykamy jeszcze na leśniczówkę, następnie po dwóch kilometrach zanurzamy się w sosnowy las.

Na piętnastym kilometrze, na rozdrożu dróg gruntowych, znajdujemy kamienny drogowy znak ze śladami poniemieckich napisów Jehsen i Rodstock. Tu skręcamy w lewo, mijamy piękne miejsce do ewentualnego wypoczynku - mostek i jaz wodny.

Idąc dalej, na siedemnastym kilometrze napotykamy wieś Roztoki i tu skręcamy w lewo, na brukowaną drogę. Na następnym skrzyżowaniu natomiast skręcamy do Wiciny. Wędrujemy dalej drogą brukową, poprzez pola, łąki i zagajniki.

Kilometr dalej droga zamienia się w asfaltową, roztacza się stąd piękna panorama Guzowa oraz Wiciny - widać wieżę kościoła. Na dziewiętnastym kilometrze, we wsi Wicina, znajdujemy zabytkowy kościół, a w centrum, tuż za mostkiem, napotykamy "Dąb Lutra", posadzony w roku 1888. Koło pnia leży głaz z wyrytymi datami 1488 - 1888.

Na dwudziestym kilometrze zjeżdżamy koło krzyża w prawo na drogę gruntową. Idąc dalej, w odległości ok. 150-200 m od drogi, napotykamy grodzisko kultury łużyckiej.

Posuwamy się dalej i na 24 kilometrze mijamy wieś Białków, trzy kilometry dalej po prawej stronie widzimy grodzisko i stadion sportowy OSiR.

Przejeżdżając przez most na Lubicy, docieramy do dworca PKS i PKP w Lubsku, gdzie nasz szlak łączy się ze szlakiem zielonym Żary - Gubin oraz szlakiem czerwonym Lubsko - Krosno Odrzańskie.

Idąc dalej, przechodzimy przez nieczynną linię kolejową z 1846 roku. W Jabłońcu odwiedzamy XVIII - wieczny kościół, w którym obejrzeć można między innymi rzeźbę siedmiorga dzieci Wiedebachów. Z tym miejscem wiąże się "legenda porzuconej".

Wędrujemy przez Lisią Górę, zostawiając z boku Jasień. Przechodzimy obok głazu oznaczającego 15 południk. Omijając Budziechów docieramy do Lub ska.

Czas zwiedzić miasto, a koniecznie starówkę - znajdują się tu: późnoromański kościół p. w. Najświętszej Marii Panny, renesansowy ratusz, zamek Kotwiczów z XVI wieku, wieża Bramy Żarskiej i najstarszy w województwie dworzec kolejowy o pięknej architekturze. Odpocząć można w Lub sku nad zalewem OSiR-u.

Wchodzimy w największy w województwie kompleks lasu suchego; można tu wędrować i na przestrzeni wielu kilometrów nie napotkać żadnej osady ludzkiej. W ciszy, spokoju, wśród majestatycznych drzew, czystych wód jezior i strumyków, możemy choć na chwilę uciec od cywilizacji.

Po drodze mijamy urokliwe Jezioro Głębokie, a tuż za nim Jezioro Płytkie, ponadto rzeczki: Bystrą i Rzeczycę.

Dochodzimy do górującej nad Brodami platformy widokowej: po prawej widzimy wielki staw rybny w Nabłocie - za nim widoczna jest wstęga drogi do Lub ska. W Brodach odwiedzamy pałac z 1680 roku, wybudowany przez żarskich Promnitzów. Znany jest on jako pałac Brühla, który nabył tę posiadłość w roku 1740. Pałac otacza park typu francuskiego - z setkami pomników przyrody i niezwykle rzadkimi gatunkami drzew; można tu zobaczyć nawet gruszki rosnące na wierzbie!). Gospodarz pałacu jest bardzo gościnny - można tu przenocować i posilić się.

Po wizycie w pałacu wracamy wzdłuż Jeziora Brodzkiego do wylotu ulicy Wolności. Po lewej widzimy wysoką, zalesioną skarpe. Znajdują się na niej ścieżki dydaktyczne Lub skiego Kompleksu Leśnego w Jeziorach Wysokich. Gospodarz - leśniczy - zaprasza także do Muzeum Leśnego.

Przed nami droga na północ - do Gubina. Od Suchodolów teren jest zalesiony w coraz mniejszym stopniu. Nad Jeziorem Suchodolskim znajduje się kemping, a w jego pobliżu, za wysokim murem, można zobaczyć dziwną, tajemniczą budowlę, pstrokato pomalowaną, o której krążą różne opowieści.

Przez las docieramy do starożytnych Węgliń. Na wzgórzu, na północ od wsi, odkryto ślady człowieka z epoki kamienia. We wsi skręcamy w lewo, mijamy leśny dwór. Dalej droga prowadzi do rezerwatu przyrody "Uroczysko Węglińskie". Wzdłuż doliny Werdawy prowadzi nas już szosa - w oddali rysuje się zalesiony grzbiet Góry Luboszyckiej. Na jej szczycie znajduje się wieża obserwacyjna, a na grzbiecie północnym krąg kamienny i cmentarzysko kultury łużyckiej.

Przez Jazów, Koperno, malowniczą Górę Pleśneńską i Żenichów - docieramy do starożytnego i niegdyś największego miasta na tych ziemiach - Gubina.

Warto tu zwiedzić zabytkową kolegiatę, zobaczyć ratusz oraz mury miejskie z ich basztami i bramami. Tuż przed przejściem granicznym z Niemcami kończy się zielony szlak.

J. Tarniowy

SKKT „MIŁOŚNIKÓW ŁUŻYC”

Dnia 14 grudnia 2001 roku odbyło się zebranie założycielskie Szkolnego Koła Krajoznawczo -Turystycznego „Miłośników Łużyc”. Na spotkaniu gościliśmy dyr. szkoły Ewę Krauze - Michalską, prezesa zarządu PTTK -Józefa Tarniowego, członka zarządu -panią Iwonę Hercik. Powstanie koła zrodziło się z chęci poznania kultury łужицkiej i osiągnięć jakich dokonali przez stulecia Serbołużyczanie mieszkający na terenach Łużyc.

Założycielem i opiekunem koła jest mgr Jolanta Zapotoczna. Na zebraniu wybraliśmy zarząd koła i komisję rewizyjną. Prezesem została uczennica kl.5a Karolina Łukowska. W skład zarządu weszli Emila Baworowska - viceprezes, Kinga Korowacka, Dominika Łozowska i Dorota Żuk.

Otrzymaliśmy także materiały informacyjne i książeczki na odznakę „Przyjaciel Łużyc” w której odnotowuje się potwierdzenia zwiedzanych miejsc. Po zdobyciu 50 pkt. można otrzymać daną odznakę.

Na koniec spotkania nasze koleżanki opowiedziały o zwyczajach bożonarodzeniowych różnych regionów Polski, w tym także Łużyc a prezes koła złożyła wszystkim życzenia świąteczne

Dorota Żuk

**Zarząd Oddziału PTTK
Powiatu Żarskiego
Pl. Kardynała Wyszyńskiego 11
68-200 Żary**

Zawiadomienie o powołaniu Szkolnego Koła Krajoznawczo -
Turystycznego PTTK.

W dniu dzisiejszym tj. 14.12.2001 r. w Szkole Podstawowej nr 1
im. F. Chopina w Żarach zostało założone SKKT - Miłośników
Łużyc.

Lp.	Nazwisko i imię	Adres zamieszkania	Data urodzenia	Funkcja w kole
1	Kulpa Piotr	Żary, ul. Chopina 15/18	12.12.1990	komisja rewizyjna
2	Lukowska Karolina	Żary, ul. Serbska 6	17.03.1990	prezesa
3	Górna Marta	Żary, ul. Moniuszki 42/12	31.07.1990	
4	Majszyk Anna	Żary, ul. Jagiellońska 18/3	20.07.1990	
5	Marciniak Roksana	Żary, ul. Czerwonego Krzyża 15/1	5.09.1990	
6	Żuk Dorota	Żary, ul. Moniuszki 16/2	6.01.1990	sekretarz
7	Weremko Ewelina	Żary, ul. Kurpińskiego 4/4	22.09.1990	
8	Luska Sandra	Żary, ul. Paderewskiego 36/39	20.12.1990	
9	Baworowska Emilia	Żary, ul. Krótka 23/44	4.03.1990	v-c prezesa
10	Śledź Marika	Żary, ul. Kurpińskiego 52/47	22.03.1990	
11	Łozowska Dominika	Żary, ul. Wieniawskiego 53/1	6.06.1990	kronikarz
12	Korowacka Kinga	Żary, ul. Krótka 13/64	17.06.1990	skarbnik
13	Urban Ewelina	Żary, ul. Moniuszki 20/5	11.05.1990	
14	Ługiewicz Paweł	Żary, ul. Szymanowskiego 49/37	30.07.1990	komisja rewizyjna
15	Warsicki Piotr	Żary, ul. Paderewskiego 17/58	28.02.1990	komisja rewizyjna
16	Łosyk Robert	Żary, ul. Krótka 31/21	23.03.1990	komisja rewizyjna
17	Cytrowski Michał	Żary, ul. Chopina 1/10	29.12.1990	przewodniczący komisji rewizyjnej
18	Zamaro Justyna	Żary, ul. Lotników 11/7	28.07.1990	
19	Widulińska Anna	Żary, ul. Szymanowskiego 47/43	4.03.1990	
20	Papisz Martika	Żary, ul. Wieniawskiego 61/6	10.12.1990	
21	Zebel Marta	Żary, ul. Artylerzystów 11a/40	10.03.1990	

Helanta Zapotoczna
Imię i nazwisko nauczyciela
opiekuna SKKT

DYREKTOR SZKOŁY
[Podpis]
mgr inż. Ewa Kraso-Machalska
Podpis dyrektora szkoły

Plan pracy Szkolnego Koła Turystyczno - Krajoznawczego „Miłośników Łużyc” w SP-1 Żary, rok szkolny 2002/2003

Główny cel: popularyzacja i upowszechnianie uprawniania turystyki oraz rozbudzanie zainteresowań krajoznawczych zmierzających do poznania regionu i kraju.		
1	Udział w przygotowaniach do Ogólnopolskiego Sejmiku Krajoznawczego „Polacy z Tarnopolszczyzny źródłem pojednania narodów”.	październik 2002 rok
2	Przygotowanie prac na konkurs ogólnopolski „Poznajemy ojcowiznę”.	październik/grudzień 2002 rok
3	Prowadzenie kroniki dokumentującej dorobek koła.	cały rok
4	Praca w zarządzie oddziału Powiatowego PTTK - opiekun koła.	cały rok
5	Raj pieszy szlakiem zielonym „Dolina Szynszyny”.	październik/listopad 2002 rok
6	Zbieramy punkty na Młodzieżową Odznakę Krajoznawczą - udział w wycieczkach i rajdach.	cały rok
7	Organizacja sesji popularno-naukowej o Łużycach.	luty/marzec 2003 rok
8	Nagranie audycji z okazji wyzwolenia Żar.	luty 2002 rok
9	Przygotowujemy się do OMTTK.	wrzesień/kwiecień 2002/2003 rok
10	Udział w konkursie plastyczno-fotograficznym „Piękno Ziemi Żarskiej”.	styczeń/marzec 2003 rok
11	Raj Trzech Wież - Żary „Zielony Las”.	2002/2003 rok
12	Zwiedzamy nasze miasto i region - wycieczka do Bieżyc, Gubina, Ochli, Żagania.	II półrocze 2003 rok
13	Wzbogacanie wiadomości o krajoznawstwie - udział w prelekcjach, pogadankach, lektura publikacji, przewodników, informatorów, monografii, czasopism krajoznawczych oraz wzbogacanie wiadomości literaturą fachową i źródłową.	rok szkolny 2002/2003 rok
14	Wycieczki krajoznawcze śladami historii po Żarach.	rok szkolny 2002/2003 rok
15	Udział w Sejmiku Turystyczno – Krajoznawczym organizowanym przez SKKT - Łaziki	grudzień 2002

Opracowała
Jolanta Zapotoczna – opiekun koła

Lekcja muzealna w Salonie Wystaw Artystycznych „Bukowina - dziedzictwo narodowe”.Kl IV c.

Cele lekcji- uczeń potrafi:

- stosować prawidłowo słownictwo związane z placówką muzealną: ekspozycja, eksponaty, gabloty, przedmioty codziennego użytku, pamiątki rodzinne, muzeum, konserwacja zabytków,
- wskazać na mapie Bukowinę,
- opowiedzieć o życiu i losach Polaków na Bukowinie,
- posiada świadomość bogactwa kultury Polaków żyjących na Bukowinie i ich przywiązania do Ojczyzny.

Tok lekcji:

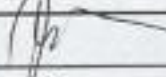
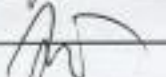
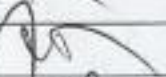
1. Czynności porządkowo- organizacyjne (zaprowadzenie ładu zewnętrznego, kontrola frekwencji przed wyjściem ze szkoły).
2. Przejście do Salonu Wystaw Artystycznych.
3. Pogadanka na temat: Kim są Górale Czadeccy?
4. Zwrócenie uwagi na prezentowane ekspozycje.
5. Obejrzenie ekspozycji wraz z komentarzem:
 - a) przedmioty codziennego użytku
 - b) ubiory świąteczne
 - c) wyposażenie domu
 - d) tradycje świąteczne
 - e) najczęściej wykonywane zawody i związane z tym narzędzia
 - f) dokumenty świadczące o walce o utrzymanie polskości i udział w walkach w I i II wojnie światowej
 - g) zespoły folklorystyczne na Bukowinie.
6. Powrót do szkoły.
7. Czynności porządkowo-organizacyjne w klasie.
8. Pogadanka- swobodne wypowiedzi uczniów na temat przeprowadzonej lekcji.
9. Pogadanka na temat: "Polacy z Bukowiny - źródłem tożsamości narodowej.
10. Jako podsumowanie uczniowie mają za zadanie wkleić zebrane materiały na powyższy temat.
11. Utrwalenie i kontrola zdobytych wiadomości podczas zajęć

Opracowanie
mgr Jolanta Zapotoczna

3. Hospitacije

Nr kol.	Data	Przedmiot i temat lekcji	Nazwisko nauczyciela	Podpis hospitującego i jego tytuł służbowy

4. Wycieczki

Nr kol.	Data	Czas trwania	Liczba uczestników	Dokąd i w jakim celu odbyła się wycieczka	Podpis prowadzącego wycieczkę
1	16.10.00	90'	22	Do parku - zbieranie żółtych	
2	17.10.	45'	24	Do redakcji Gazety Lubuskiej odpowiedziowy Zamy	
3	12.11.00	2 godz.	23	Do parku międzykraj (ul. 9 Maja - rys historyczny)	
4	27.11.00	90'	15	Wypicie na busen	
5	28.05.01	2 h	23	Do pracowni przyb. P. A. Funkceleg	
6	12.06.01	2 h	22	Lekcja w BWA - Bukorin - kulturalne dziedzictwo.	

Wystawa zorganizowana przez
Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze
z siedzibą w Ochli

kustoszą wystawy - Irena Lew
sołtys - Irena Lew we współpracy ze
Stowarzyszeniem "Wspólnota Bukowińska"

Wystawa ze zbiorów:
Muzeum Etnograficznego w Zielonej Górze
z siedzibą w Ochli

Zwizku Polaków w Rumunii
Towarzystwa Kultury Polskiej im. Adama Mickiewicza
w Czerniowcach

oraz prywatnych pamiątek:

Floriana Mocaka
Korneli Dutkiewicz
Wilhelma Skibińskiego
Antoniny Kozakiewicz
Albiny Antoniewicz
Jana Karabki
Anny Daniłowicz
Heleny Janikowskiej
Marii Stonian
Marty Najdek
Barbary Husar
Heleny Jargi
Anny i Franciszka Mamulskich
Krzysztofa Ducha
Wiktora Bryjaka
Teresy i Eugeniusza Kamińskich
Romana Włodarskiego
Leopolda Sebastianowicza
Mieczysława Śniatka
Wiktora Węglar
Jadwigi Pareckiej
Zofii Korman
Wandy Dąbrowicz

Salon Wystaw Artystycznych
Zarskiego Domu Kultury

maj - czerwiec 2001

wydawca
Zarski Dom Kultury

wystawę przygotowali pracownicy ZDK
pod kierunkiem Ireny Lew

projekt i wykonanie foldów
Janusz Zausznicki

BUKOWINA

KULTUROWE DZIEDZICTWO

*Trzy ojczyzny mam, a jakąś ja bogata
W jednej jestem teraz, oraz moja chata
Gdzie rośnie wierzba przydrożna i jarzębina
A zwie się ona Polska Kraina*

*W innej ujrzałam świat, Matkę i siołce
Miałam przyjaciół, rwałam kwiaty na łące
Rwały tam buki, sosny i dęby
To cudny kraj obraz rodzinnej Bukowiny*

*O trzeciś słyszałam tylko opowiadanie
Ojców, dziadków i pradziadków bajanie
Ze gdzieś hen daleko, za siedmioma rzekami
Ormiańska kraina zawiła nad górami*

*Wyszli stamtąd praojcie szukać równiny
Gdzieby chleb rósł, tam znaleźć rodzinę
Schować głęboko w sercu łękną za krajem
Przyjęć inną mowę, inne obyczaje*

*Jak teraz dzielić serce na troje, boż bliższy
Żeby nie skrzywdzić żadnej Ojczyzny
Niech wszystkie razem będą w jednym sercu
Jak para małżonków na ślubnym kobiercu.*

Anna Danielewicz

Wniezbyt odległe czasy historyczne sięga pamięć jednego pokolenia. Jednak ten okres jest zawsze najbliższy, ważny, zabarwiony emocjami, jest żywy. Przemijającemu pokoleniu towarzyszy potrzeba refleksji, czasami docenienia ich trudów życia. Istnieje jeszcze możliwość rozmów z odchodzącymi wspomnieniami. Kiedy stajemy się dojrzałymi, starsi, zaczynamy poruszać - np. w kręgu rodzinnym - tematy skład pochodzą nasi rodzice, jaki był ich los. Jak żyli nasi dziadkowie, "skąd nasz ród"? Co warto ocalić od zapomnienia? Co nam chce przekazać to pokolenie?

Tym którzy nie pytają, często starsze pokolenie samo się przypomina, np. poprzez nasze wychowanie, edukację, styl życia, sposób życia, a nawet poprzez pewne subtelne cechy języka, tradycyjne potrawy na stołach świątecznych, zwyczajowe zachowania w trakcie

świąt rodzinnych czy dorocznych, powracanie w rozmowach do ważnych zdarzeń życiowych. Rezultatem takich rozmów, wywiadów oraz pracy muzealnika jest ta wystawa.

Urodzeni na Bukowinie byli "bogaci w ojczyźnie" - tak mówi postać z

Bukowiny, Anna Danielewicz. Przed 1918 r. byli poddani cesarza Austrii. Jesienią 1918 r. Bukowina została przyłączona do Rumunii. W czerwcu 1940 r. Związek Radziecki uzyskał od Rumunii odstąpienie północnej części Bukowiny. W latach 1941-1944 Rumunia ponownie zajęła te tereny.

Od 1944 r. powstał obwód czerniowiecki Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Po rozpadzie Związku Radzieckiego północna Bukowina należy do Ukrainy, a południowa do Rumunii.

Bukowinę zamieszkiwali Ukraińcy, Żydzi, Polacy, Niemcy i mniejsze społeczności np. Ormianie. Każda grupa etniczna rozmawiała w swoim języku i w języku państwowym. Służyli w wojsku, chodzili do państwowych szkół, a także tworzyli własne instytucje i organizacje.

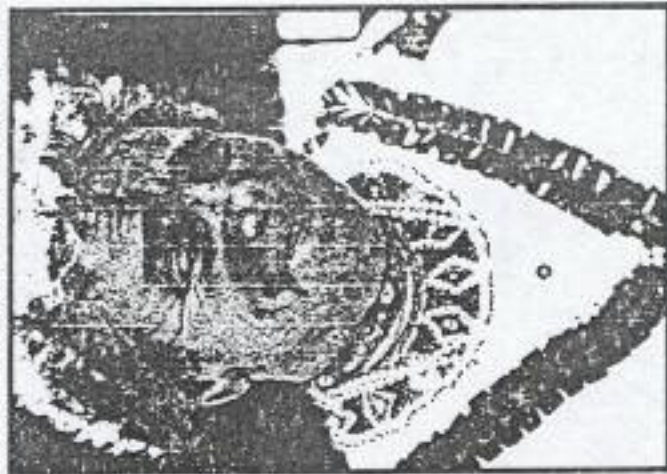
"Sto siedemdziesiąt jeden lat życia na Bukowinie grupa Polaków, z tego 144 lata pod rządami austriackimi, 27 lat pod rumuńskimi. Pierwszy z tych etapów był okresem tworzenia się, organizowania i krzepnięcia tej grupy w zwartą, a bezpośrednio przed I wojną światową kwitnącą Polonią bukowiną. Drugi etap to okres jej rozpadu i likwidacji".

Po zakończeniu I wojny światowej, w 1919 r. nastąpił zorganizowany powrót licznych grup Polaków różnych stanów i zawodów z Bukowiny do Polski. Były to głównie rodziny inteligentne oraz studenci i absolwenci uniwersytetów.

Pozostali na miejscu rzemieślnicy, rolnicy i osoby posiadające własność ziemską, bądź związane świadczeniami emerytalnymi. Z nimi pozostała znaczna część nauczycieli szkół ludowych i duszpasterzy oraz niektórzy lekarze, aptekiarze i inżynierowie itp. Mimo polityki rumunizacyjnej, działały organizacje polonijne np. Polska Rada Narodowa utworzona w Czerniowcach w miejsce dawnego Koła Polskiego, Czytelnia Polska, prywatne szkoły polskie, pod patronatem Polskiej Macierzy Szkolnej, a także kluby sportowe.

Druga wojna światowa, przyniosła dalsze zmiany. Z 45 tysięcy Polaków zamieszkujących Bukowinę w północnej jej części pozostało po wojnie ok. 5 tysięcy. W samych Czerniowcach - 2 tys. W części rumuńskiej została podobna liczba ok. 4,5 tysięcy osób. Większość Polaków z Bukowiny skorzystała z możliwości repatriacji do Polski. Osiedlili się w różnych regionach kraju. Górale z Południowej Bukowiny ok. 10 tys. i rolnicy z innych wsi skierowani zostali na Dolny Śląsk. Na obszarze województwa Lubuskiego zamieszkują w Złotniku k/Zar, Brzeźnicy k/Zagania, Wichowie, Przylaskach, Stanowie i Urzutach.

W Zielonej Górze, Nowej Soli, Przytoku, Tuplicach, Chodkowie, Wrzeszczu, Jabłonowie, Karczówku zamieszkują potomkowie rodzin rzemieślniczych, kupieckich i rolniczych. Obecnie dawni mieszkańcy Polonii Bukowińskiej i ich potomkowie pracują na Ziemi Lubuskiej i tworzą nowe wartości i zwory charakteryzujące kulturę tego regionu.

Projekt

Temat: Makieta grodu w Biskupinie.

Cele:

- rozbudzenie zainteresowań uczniów przeszłością,
- poszerzenie wiedzy o źródłach historycznych,
- umiejętność powiązania pomiędzy różnymi naukami związanymi z archeologią,
- doskonalenie pojęć: archeologia, wykopaliska, archeolog, osada, fosa, źródła historyczne, zabytki, makieta, wystawa,
- umiejętność wykorzystania wiedzy w praktyce,
- wykorzystanie informacji z różnych źródeł.

Teksty kultury: przewodniki po Biskupinie, ilustracje, fotografie,

Czas realizacji: 4 tygodnie.

Typ projektu: indywidualny.

Realizatorzy: uczniowie kl. IVc.

Przekazanie instrukcji, która zawiera:

- zadania do wykonania: makieta osady obronnej w biskupinie,
- termin konsultacji z nauczycielem - za 2 tygodnie,
- podanie materiałów i źródeł z którymi mogą skorzystać uczniowie.

Prezentacja projektu:

- prezentacja prac na wystawie,

Ocena projektu:

- zgodność makiety z planem osady, pomysłowość, estetyka pracy.

Opracowanie
J. Zapotoczna

Zwiedzamy wystawę towarzyszącą Międzynarodowemu Sejmikowi Krajoznawczego PTTK 8-10 czerwca 2001 roku „Polacy z Bukowiny ich losy i kultura - źródłem tożsamości narodowej” w Salonie Wystaw Artystycznych.

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO -
KRAJOZNAWCZE MINISTERSTWO EDUKACJI
NARODOWEJ MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO STAROSTA POWIATU ŻARSKIEGO
BURMISTRZ MIASTA ŻARY REDAKCJA Miesięcznika
Turystyczno - Krajoznawczego „Poznaj swój kraj”

-Organizatorzy:

**OGÓLNOPOLSKIEGO MŁODZIEŻOWEGO KONKURSU
KRAJOZNAWCZEGO „POZNAJEMY OJCOWIZNĘ”- ELIMINACJE
POWIATOWE**

przyznają

DYPLOM

ZA **Udział**

DLA

**Natalii Aleksiejuk, Monika
Bonki, Doroty Żuk,**

ucznia/(ów) szkoły **Podstawowej Nr 1 w Żarach**

za pracę **„Przystanek Woodstock – Żary –1997 - 2001”**

Podpisy:

JURY:

1. Jerzy Tomasz Nowiński.....
2. Ingrid Węgrzyn.....
3. Elżbieta Pietrucka.....
4. Roman Sobera.....
5. Iwona Hercik.....

ORGANIZATORZY:

1. Starosta Powiatu Żarskiego
WIOESTAROSTA.....
Edward Łyba
2. Burmistrz Miasta Żary RZ.....
Roman Pogorzało
3. Prezes Oddziału Powiatowego PTTK

Żary, dnia 17 Stycznia 2002r.

POLSKIE TOWARZYSTWO
TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE
ZARZĄD ODDZIAŁU POWIATU ŻARSKIEGO
68-200 ŻARY, pl. Kardynała Wyszyńskiego 11
tel. 0-68/ 374-24-60
Konto: PKO BP o/Żary 10205460-505-270-1

PREZES ZARZĄDU
Józef Tarniowski

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO -
KRAJOZNAWCZE MINISTERSTWO EDUKACJI
NARODOWEJ MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO STAROSTA POWIATU ŻARSKIEGO
BURMISTRZ MIASTA ŻARY REDAKCJA Miesięcznika
Turystyczno - Krajoznawczego „Poznaj swój kraj”

-Organizatorzy:

OGÓLNOPOLSKIEGO MŁODZIEŻOWEGO KONKURSU
KRAJOZNAWCZEGO „POZNAJEMY OJCOWIZNĘ” - ELIMINACJE
POWIATOWE

przynaję

DYPLOM

ZA **Udział**

DLA

**Magdaleny Sułkowskiej,
Przemysława Pocztaruka**

ucznia/(ów) szkoły **Podstawowej Nr 1 w Żarach**

za pracę **„Żarski Park Miejski i jego uroki”**

Podpisy:

JURY:

1. Jerzy Tomasz Nowiński.....
2. Ingrid Węgrzyn.....
3. Elżbieta Pietrucka.....
4. Roman Sobera.....
5. Iwona Hercik.....

ORGANIZATORZY:

1. Starosta Powiatu Żarskiego.....
2. Burmistrz Miasta Żary.....
3. Prezes Oddziału Powiatowego PTTK.....

Żary, dnia 17 Stycznia 2002r.

POLSKIE TOWARZYSTWO
TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE
ZARZĄD ODDZIAŁU POWIATU ŻARSKIEGO
68-200 ŻARY, pl. Kardynała Wyszyńskiego 11
tel. 0-68/ 374-24-60
Konto: PKO BP o/Żary 10205460-505-270-1

PREZES ZARZĄDU
Józef Tarnowski

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO -
KRAJOZNAWCZE MINISTERSTWO EDUKACJI
NARODOWEJ MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO STAROSTA POWIATU ŻARSKIEGO
BURMISTRZ MIASTA ŻARY REDAKCJA Miesięcznika
Turystyczno - Krajoznawczego „Poznaj swój kraj”

-Organizatorzy:

OGÓLNOPOLSKIEGO MŁODZIEŻOWEGO KONKURSU
KRAJOZNAWCZEGO „POZNAJEMY OJCOWIZNĘ”- ELIMINACJE
POWIATOWE

przysnąją

DYPLOM

ZA **Wyróżnienie**

DLA

**Anny Sobczak, Katarzyny
Mazur**

ucznia/(ów) szkoły **Podstawowej Nr 1 w Żarach**

za pracę **„Zapraszamy do Kadłubi”**

pisana pod opieką **mgr Andrzeja Woźniaka**

Podpisy:

JURY:

1. Jerzy Tomasz Nowiński.....
2. Ingrid Węgrzyn.....
3. Elżbieta Pietrucka.....
4. Roman Sobera.....
5. Iwona Hercik.....

ORGANIZATORZY:

1. Starosta Powiatu Żarskiego.....
2. Burmistrz Miasta Żary.....
3. Prezes Oddziału Powiatowego PTTK.....

Żary, dnia 17 Stycznia 2002r.

POLSKIE TOWARZYSTWO
TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE
ZARZĄD ODDZIAŁU POWIATU ŻARSKIEGO
68-200 ŻARY, pl Kardynała Wyszyńskiego 11
tel. 0-68/ 374-24-60
Konto: PKO BP o/Zary 10205460-505-270-1

PREZES ZARZĄDU
Józef Tarniowski

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO -
KRAJOZNAWCZE MINISTERSTWO EDUKACJI
NARODOWEJ MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO STAROSTA POWIATU ŻARSKIEGO
BURMISTRZ MIASTA ŻARY REDAKCJA Miesięcznika
Turystyczno - Krajoznawczego „Poznaj swój kraj”

-Organizatorzy:

OGÓLNOPOLSKIEGO MŁODZIEŻOWEGO KONKURSU
KRAJOZNAWCZEGO „POZNAJEMY OJCOWIZNĘ”- ELIMINACJE
POWIATOWE

przyznają

DYPLOM

ZA **Udział**

DLA

Michała Jachimowicza

ucznia/(ów) szkoły **Podstawowej Nr 1 w Żarach**

za pracę „**Żary – zabytki mojego miasta**”

Podpisy:

JURY:

1. Jerzy Tomasz Nowiński.....
2. Ingrid Węgrzyn.....
3. Elżbieta Pietrucka.....
4. Roman Sobera.....
5. Iwona Hercik.....

ORGANIZATORZY:

1. Starosta Powiatu Żarskiego
WIESTAROSTA.....
2. Burmistrz Miasta Żary
BURMISTRZ.....
3. Prezes Oddziału Powiatowego PTTK.....

Żary, dnia 17 Stycznia 2002r.

POLSKIE TOWARZYSTWO
TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE
ZARZĄD ODDZIAŁU POWIATU ŻARSKIEGO
68-200 ŻARY, pl.Kardynała Wyszyńskiego 11
tel. 0-68/ 374-24-60
Konto: PKO BP o/Żary 10205460-505-270-1

PREZES ZARZĄDU

Jerzy Taratowy

ŻARY

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-
KRAJOZNAWCZE

SZKOLNY KLUB KRAJOZNAWCZO-TURYSTYCZNY

>> **ŁAZIKI** <<
ZAPRASZA

.....mgr.....Jadwiga Ziemoch.....

NA XXIV SEJMIK KRAJOZNAWCZY
ŻARY U PROGU III-GO TYSIĄCLECIA

IMPREZA ODBĘDZIE SIĘ W ZESPOLE SZKÓŁ
BUDOWLANYCH

W ŻARACH UL. GÓRNOŚLAŚKA 2 DNIA 12-XII-2001
POCZĄTEK O GODZ. 11.00

Dorota Żuk
Katarzyna Łukowska ORGANIZATORZY

ŻARY GRUDZIEŃ 2001

Z A P R O S Z E N I E

WYZWOLENIE ŻAR

Z okazji 57 rocznicy wyzwolenia Żar nagraliśmy audycję, która została wyemitowana przez radiowęzeł szkolny.

SCENARIUSZ AUDYCJI

- rys historyczny - co działo się w Żarach w czasie wojny w latach 1939-1945r.
- przebieg frontu i wyzwolenia Żar w lutym 1945 r. osiedlanie się ludności z różnych stron Polski - wiersz J. Werstlera poety żarskiego „Narodziny Miasta”.
- recytacje wierszy o naszym mieście napisanych na Międzyszkolny Konkurs Poetycki w SP 1 Żary z akompaniamentem muzyki G.P. Telemanna (kompozytora baroku tworzącego w Żarach).

